

מאתנו, איך בא לו הטבע הזה והפעולה ההוא, ע"ז אמר ובמכוסה ממך אל תחקור.

תוס' ד"ה ורגלי החיות. כענין שיפד ת"ק מ"ו. יש בזה ענין הטוב לידע שמבואר בדרושי אדר תר"ב ששערי התפילה נמי הן תקט"ו כמנין ואתחנן.

תוס' ד"ה אין מוסרין והמלמדו עובר אלפני עור וכו'. הפמ"ג בפתיחתו הכוללת לא"ח (בתלק החמישי אות ד') חוקר אם שייך לפני עור אם הנותן אינו מצווה, וציין על הגמ' ב"מ פ"ק כהן שאמר לישראל קדש לי אשה גרושה, (והוא בב"מ יו"ד ע"ב), וכדרכו שקיצר הרבה לא ידענו אם רצונו להביא רא"י משם דליכא לפני עור, דאל"כ אכתי ישראל נמי בר חיובא הוא, ואי הי' לזה רצונו, הי' לרבינו להביא דאיתא שם בהדיא בתוס' (ד"ה דאמר) דגם ישראל עובר על לפני עור, אלא דאינו בשביל זה בר חיובא. ומבואר גמי הכא בתוס' לפשיטות דלא לבד בדבר רשות, אלא אף בתורה שאצלו הוא מצוה רבה דתלמוד תורה כנגד כולם, בכל זאת אם לומד עם נכרי עובר על לפני עור, דהא שכתבו התוס' בחולין (ל"ג ע"א ד"ה אחד) דבמצוה לא שייך מי איכא מידי, אבל מודים התוס' דאין זה בלפני עור, דאי הוי אמרינן דלא שייך לפני עור במה שמותר לו, ודאי במצוה איכא יותר להתיר.

ויש נפ"מ בזה במה שנשאלתי מהרב דפייסקרעטשאם ג"י אם מותר לקרא רופא מומר בן כהן לראות המת, ולתת כתב רשיון לקברו תוך ג' ימים כחוקי המדינה אם יש בזה לפני עור, ואלו לדברי הפמ"ג בהערה שלו יהי' כאן פשיטות להתיר אם ישראל יקרא אותו, יען דבישראל ליכא טומאת מת אינו עובר, אבל להתוס' וכפי הנראה גם מסקנת הפמ"ג הוא להתמיר, יהי' גם בזה לפני עור. דאף שכתב הש"ך ביור"ד (סי' קנ"א ס"ק וי"ו) דאין אנו מצווין במומר להפרישו, היינו דוקא היכי דליכא משום לפני עור, כגון דאינו בתרי עברי דנהרא ויכול מעצמו ליקח, דאין כאן רק חיוב דרבנן שמחויבין למחות בעוברי עבירה, ע"ז אמרינן דנכרי ומומר אין אנו אחראין, אבל היכא דאם לא יקרא לו לא יבא ודאי גם במומר שייך לפני עור, דהלא אף בנכרי איכא לפני עור, וכמ"ש המגן אברהם (בסי' שמ"ז ס"ק ד). ובנידון הג"ל לא שייך להתיר מחמת שכתב הרמ"א שם ביור"ד (סעי' א) שאם יכול להגיע לאחרים כיוצא בו ליכא לפני עור, וא"כ לכאורה הי' אפשר לטמא עצמו לכל מת שרוצה, זה אינו לכאן דכי רצה המומר לטמא את עצמו למתים בעקיפין או מחמת נחת, ודאי אם אין קוראין אותו לבא לראות אינו בא והוי לגמרי ככל לפני עור, אם קוראים אותו. ואין לומר משום דהוי לעסק מצוה שלא להלין את המת, דהא מבואר במגן אברהם (סי' תקכ"ו ס"ק ב')

דלהכי מאכילין אותו גחלי רתמים כלומר שמביאין עליו יסורין, וכדאיתא גם שם בברכות שמי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק מביאים עליו יסורים מכוערין ועוכרין אותו, א"כ תורה ודאי ממרקת עונותיו של אדם. ולפי מה דאיתא בברכות (ה' ע"א) לפני זה ג"כ בשם רשב"ל, כל העוסק בתורה יסורין בדלין ממנו וכו', א"כ עושה התורה אותו הפעולה שהמלח עושה, לכן שפיר ביאור המלות שנאמר על תורה.

ויותר נראה לפי מה דאיתא בביאור המילות על איוב (למ"ד ד') הקוטפים מלוח דהמם הוא בפתח ולא בשוא, שהורה על מיני מרקחת המטוגנים, כי מלוח שרשו סובב על תערובת מעשה רוקח ממולח טהור (שמות למ"ד ל"ה), ולהכי גם תופס המשוט נקרא מלח ע"ש שמערב המים בהלוחו, וגם שם המלח נגזר מפעל הזה לפי שניתן לתבשיל ונתערב היטב. וזה הוא דבר נאה ומתקבל להמשיל בו דברי תורה שגם היא ממולח טהור קדש, ונתערב בכל טוב וכל תופסי משוט מוצאים בה להוליד ספינתם.

דף י"ג ע"א בגמ' שכן כתוב כס' בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור. מזה למדתי פירוש הקרא (דברים י"ג ט"ו) ודרשת וחקרת, מה החילוק בין דרישה וחקירה, דזאת ידענו מה בין חקירות לבדיקות דבמשנה (א' פ"ה) דסנהדרין, ואמנם בין דרישות לחקירות לא מצאנו חילוק בהדי', דהברטנורא כתב במשנה (א' פ"ד) דסנהדרין ודרישה וחקירה הוא השאלה בענין בעצמו כמה הלוהו ומתי הלוהו, ובאיזה ענין הלוהו ובאיזה מקום הלוהו, ויש מין אחר מן השאלה שנקראת בדיקה, ואינה בענין בעצמו כגון שישאל לו מה הי' לבוש כלים שחורים או כלים לבנים עומד הי' או יושב בשעת הלואה.

אך מכאן ראיתי שאף בגוף הענין יש שני מיני ידיעות, אליו מה שהוא רחוק מאתנו וזה נקרא דרישה, ואחד מה שהוא אצלינו רק אין אנו יודעים מה שבתוכו זה נקרא חקירה. וז"ש בן סירא במופלא ממך אל תדרוש שלא ידעת עדיין הדבר, וצריך חיפוש אנה ואנה למצא אותו, לזה שייך דרישה, אבל אם מצאת רק הוא מכוסה וצריכות התחכם לידע מה בו, ע"ז אמר במכוסה ממך אל תחקור. והוא דומה להני שני דברים שלפנינו, דאיתא בפירוש המשנה להרמב"ם בשם חכמי תורה שפירשו מעשה מרכבה על ידיעות אלקיות, ומעשה בראשית על התחלת הטבעיות, ואלה הם השנים הג"ל מעשה מרכבה צריכה חיפוש למצא דבר יען שאין לפנינו דבר ממשי, והוא מופלא מאתנו, ע"ז אמר במופלא ממך אל תדרוש, אבל מעשה בראשית שהוא התחלת הטבעי שיש לפנינו הכל רק מכוסה